

Duits onderzoek: sociaal gelijk Nederland bedreigd als kennisland

Nederland staat nummer één in de lijst van 27 EU-lidstaten waar het gaat om het voorkomen van armoede. Maar, er ligt een bom onder onze positie als kennisland. Een onderzoek naar de sociale gelijkwaardigheid en kansen in de 27 EU-lidstaten door de Duitse denktank Berlinpolis plaatst Nederland op een 3e plaats in Europa. Sociaal zijn we wel. Maar, op het gebied van kennis, (beroeps)onderwijs, sociale mobiliteit en studiekansen voor allochtonen gaat het echt de verkeerde kant op.

Nederland mag dan wel een land zijn met een hoge mate van sociale gelijkheid en een vangnet tegen armoede, maar op kennis en onderwijsgebied is ons land een duidelijk wegzakkende middenmoter. Dat blijkt uit het onderzoek 'Wie sozial ist Europa?' van de Duitse denktank Berlinpolis. De onderzoekers maken gebruik van 35 indicatoren die verdeeld zijn over de aandachtsgebieden inkomensverdeling en sociale zekerheid; inclusie in de arbeidsmarkt; opleidings- en scholingsmogelijkheden; gelijkstelling tussen mannen en vrouwen en verhouding tussen de generaties.

In de totaalscore van de 27 EU-lidstaten staat Nederland op een hoge, 3^e positie achter Zweden en Denemarken en vóór Finland. Echter, op het gebied van inkomensverschillen en, vooral, kennis en onderwijsprestaties rukken verrassend genoeg een aantal nieuwe lidstaten fors op. Daarnaast blijkt dat schooluitval, leerprestaties, sociale mobiliteit via onderwijs en allochtoon studiesucces in ons land zorgwekkend de verkeerde kant opgaan.

Positief

Op het gebied van inkomensgelijkheid staat Nederland op een 13^e plaats. Als het om armoede gaat, heeft ons land zelfs het laagste percentage mensen op de armoedegrens van de hele Europese Unie. Opvallend is hier overigens de opmars van nieuwe lidstaten als Slovenië, Slowakije en Tsjechië die op beide punten heel sterk scoren. Ook op het gebied van een sociaal vangnet van uitkeringen scoort Nederland nog steeds hoog (4^e plaats, red.).

Sterk doet Nederland het ook op het terrein van de arbeidsparticipatie en de werkloosheid. Het percentage werkenden op de beroepsbevolking bedroeg in 2007 76%. Alleen Denemarken scoorde hoger met 77,1%. Op het gebied van de werkloosheid wisselen Nederland en Denemarken van plaats en had ons land in 2007 met 2,8% het laagste percentage mensen zonder werk.

Het slechte nieuws

Waar het met sociale vangnetten en werk in ons land tot voor kort wel goed zat, daar gaat het op het gebied van kennis en onderwijs en de kansen van etnische minderheden op de arbeidsmarkt rap de verkeerde kant op. Website ScienceGuide kopte onlangs 'Nederland zakt weg als kennisnatie' en precies dat lijkt er aan de hand te zijn. Nederland scoort nog steeds zeer goed op de internationale PISA scores, die de leesvaardigheid en wis- en natuurkundekennis van 15-jarigen meten, en bereikt daarin een fraaie tweede plaats achter Finland. Echter, qua schooluitval van jongeren en qua opleidingsniveau, wordt Nederland links en rechts ingehaald.

Een voorbeeld is de schooluitval op het voortgezet en hoger onderwijs. Berlinpolis keek daarbij naar het percentage laagopgeleiden tussen de 18 en 24 op het totaal van die leeftijdsgroep. Nederland stijgt weliswaar van een 17^e (2005) naar een 11^e (2007) plaats met een percentage laagopgeleide jongeren dat zakte van 13,6% naar 12,0 %, maar veel opvallender zijn de zeer goede scores van de nieuwe Oost-Europese lidstaten. Boven landen als Zweden (6^e) en Finland (5^e) staan respectievelijk Slowakije, Tsjechië, Polen en winnaar Slovenië dat slechts 4,3% laagopgeleide jongeren telt.

Zoals te verwachten viel, correspondeert dit cijfer met de uitkomst van de vraag naar het percentage 20-24 jarigen met een hoger voortgezet onderwijs- dan wel hoger onderwijsdiploma. Ook hier scoren Tsjechië (1^e), Polen, Slovenië en Slowakije het hoogst. In deze landen heeft meer dan 90% van de jonge bevolking een van de bovengenoemde diploma's. Nederland staat met 76,2 % op een schamele 22^e plek.

Verder scoort Nederland matig tot slecht waar het gaat om sociale mobiliteit in relatie tot onderwijs en de relatie tussen sociaal milieu en onderwijsprestaties. En echt zwak is het aandeel allochtonen en studiesucces. Van de 17 gemeten landen, scoort Nederland maar een 13^e plaats. Op het gebied van gelijkberechtiging van mannen en vrouwen, tenslotte, blijkt Nederland hooguit een middenmoter.

Conclusies

Nederland mag dan een goed sociaal vangnet en weinig werklozen hebben, de uitholling van het kennisniveau is zorgwekkend. Relatief veel schooluitval, een relatief laag opgeleide beroepsbevolking onder jongeren, verhoudingsgewijs minder hoogopgeleide jongeren dan in de meeste andere EU-lidstaten en slechte studieprestaties van allochtonen. Bovendien blijken scholing en opleiding in Nederland je nauwelijks los te kunnen maken uit je sociale milieu.

Dat alles scheidt het beeld van een land dat haar beroepsbevolking wel beschermt en behoedt, maar niet ontwikkelt en toerust. Voor een kenniseconomie is dat fnuikend. Onze beroepsbevolking raakt langzaam steeds minder geschikt voor een kenniseconomie en de consequenties daarvan kunnen zijn dat Nederland kenniswerkers moet importeren om aan de vraag te voldoen, dan wel dat de vraag naar kenniswerk elders naartoe gaat. Hoe dan ook, het zijn niet de beste vooruitzichten voor de toekomst.